

ACELE VE SÜRELİDİR

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

7/8872

Sayı: B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/
Konu: Soru Önergesi

03.11.09 46573

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İlgi: 13.08.2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/8872/14767/31903 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile, Adana Milletvekili Sayın Nevin Gaye ERBATUR tarafından tevcih edilen 7/8872 sayılı soru önergesinin sureti ekli olarak gönderilmiş ve süresi içinde cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

EKLER:

1- Yazı (18 Sayfa)

DAĞITIM:

Bilgi: Başbakanlığa

ADANA MİLLETVEKİLİ SN. NEVİN GAYE ERBATUR'UN
BAŞBAKAN SAYIN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'A TEVCİH ETTİĞİ
7/8872 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE İLGİLİ OLARAK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN CEVAP METNİ

SORU 1: Hükümet tarafından yaşanan ekonomik krizin ekonomimizi daha da küçültmemesi için alınan tedbirler nelerdir?

SORU 2: Hükümet tarafından bugüne kadar ekonomik kriz konusu neden ciddiye alınmamıştır? CHP tarafından, sivil toplum örgütleri ve meslek birlikleri tarafından yapılan uyarılar neden bugüne kadar dikkate alınmamıştır?

CEVAP 1,2: Tüm dünyayı etkisi altına alan küresel kriz, küresel ekonomiye entegre olmuş her ekonomi gibi Türkiye ekonomisini de olumsuz yönde etkilemiştir. Krizin etkilerinin hissedilmesiyle beraber üretim, istihdam, ihracat gibi makroekonomik göstergelerde bir miktar bozulma meydana gelmiştir. Yaşanan olumsuzluklara rağmen, krize güçlü bir finans sektörü ve kamu mali yapısı ile girilmesi ve krizle mücadelede bir çok kritik tedbir alınması nedeniyle Türkiye krizden bir çok gelişmekte olan ülkeye kıyasla daha sınırlı düzeyde etkilenmiştir. Bir çok ülkede görülen banka iflasları ülkemizde yaşanmamış, sektör sağlam yapısını ve yüksek kârlılığını sürdürmüştür. Bunun sonucunda devlet kaynaklarından finans sektörüne kaynak aktarmaya gerek olmamış ve kriz döneminde kamu borç stokunda yaşanan artış sınırlı olmuştur.

Küresel krizin etkilerini hafifletmek amacıyla geniş çaplı bir çok tedbir alınmıştır. Söz konusu tedbirler aşağıda belirtilmiştir:

Likidite Destekleri

- Türk bankacılık sisteminde bir döviz likidite sorunu olmamasına rağmen, küresel para piyasalarındaki sorunların ülkemize olan yansımalarını sınırlamak amacıyla, 9 Ekim 2008 tarihinde Merkez Bankası kendi nezdindeki Döviz Depo Piyasasında aracılık faaliyetlerine yeniden başlamıştır. Böylece, bankaların Merkez Bankası aracılığı ile birbirlerinden ABD Doları ve Euro üzerinden döviz borç alıp vermelerine olanak sağlanmıştır. Ayrıca, bankaların bilanço büyüklükleri dikkate alınarak Döviz ve Efektif Piyasaları işlem yapma limitleri 14 Ekim 2008 tarihinde 5.4 milyar ABD Dolarına, 23 Ekim 2008 tarihinde ise 10,8 milyar ABD Dolarına yükseltilmiştir.

- Merkez Bankası'nca yapılan döviz alım ihalelerine 16 Ekim 2008 tarihi itibariyle ara verilmiştir. Ayrıca döviz fiyatlarındaki oynaklığı önlemek amacıyla 10 Mart 2009 tarihinde döviz satım ihalelerine başlanmış, 3 Nisan 2009 tarihinden itibaren ihaleler durdurulmuştur.
- Bankacılık sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, haklarında belirsizlik ve güvensizlik oluşan bankalara Merkez Bankası'nca fon çekilişlerini karşılayacak miktarda kullandırılan Merkez Bankası Likidite Desteği Kredilerinin kullanım koşullarını belirleyen yönetmelik 29 Ocak 2009 tarihinde yayımlanmıştır. Bu kapsamda, söz konusu krediler;
 - Avans şeklinde, birer aylık vadelerle, en fazla bir yıl süreyle,
 - Merkez Bankası'nın Bankalararası Para Piyasası gün içi işlemleri için belirlediği borç verme faiz oranından,
 - Bankalararası Para Piyasası'nda kabul edilen teminatlar karşılığında,
 - Kredi başvurusunda bulunan bankanın özkaynaklarının 2 katı ile sınırlı olmak üzere kullanılacaktır.
- Bankalararası döviz piyasasında döviz likiditesi akışının artırılmasını sağlayarak finansal sistemdeki akışkanlığı ve kredi piyasalarının etkin çalışmasını desteklemek amacıyla;
 - Bankaların, Döviz ve Efektif Piyasaları ile Döviz Depo Piyasası'nda kendilerine tanınan borçlanma limitleri çerçevesinde ABD Doları ve Euro cinsinden Merkez Bankası'ndan alabilecekleri döviz depolarının vadesi 1 haftadan 3 aya yükseltilmiş,
 - Buna paralel olarak bankaların söz konusu piyasada kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerin vadesi 3 aya kadar uzatılmış,
 - Merkez Bankası taraflı işlemlerde ABD Doları ve Euro için yüzde 10 olan borç verme faiz oranları kademeli olarak düşürülerek sırasıyla yüzde 5,5 ve yüzde 6,5 olarak belirlenmiştir.
- Yüzde 11 olan yabancı para zorunlu karşılık oranı 2 puan azaltılarak yüzde 9 düzeyine indirilmiştir. Yabancı para zorunlu karşılık oranında yapılan bu indirimle bankacılık sistemine yaklaşık 2,5 milyar ABD Doları ek döviz likiditesi sağlanmıştır.
- Türk Lirası mevduatı ve kredileri teşvik etmek amacıyla yabancı para zorunlu karşılıklara faiz ödenmesi uygulamasına son verilmiş, Türk parası zorunlu karşılıkların faiz oranı ise

artırılmıştır. Bu çerçevede, Türk parası zorunlu karşılıklara ödenen faiz oranı Merkez Bankası gecelik borçlanma faiz oranının yüzde 75'i seviyesinden 80'i seviyesine çıkarılmıştır.

- Bankacılık sektörünün özkaynak yapısını daha da güçlendirmek amacıyla bankaların kar dağıtımına sınırlama getirilmiş ve bankaların kar dağıtılması BDDK onayına bağlanmıştır.
- Merkez Bankası, 19 Haziran 2009 tarihinden itibaren, temel fonlama aracı olan bir hafta vadeli repo işlemlerine ilave olarak 3 aya kadar vadeli repo işlemlerini de aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Buna göre;
 - Merkez Bankası'nın temel fonlama aracı bir hafta vadeli repo ihaleleri olmaya devam edecek, söz konusu ihaleler düzenli olarak gerçekleştirilecektir.
 - Uzun vadeli repo ihaleleri, ilk bir aylık süreçte her Cuma günü 3 ay vadeli olarak gerçekleştirilecek, daha sonraki dönemde ise likidite açığının düzeyine ilişkin öngörülere bağlı olarak Cuma günleri 1 ay, 2 ay ya da 3 ay vadelerde gerçekleştirilebilecektir. Vade seçiminde likidite sıkışıklığının süresine, işlem tutarlarının belirlenmesinde ise likidite sıkışıklığının düzeyine ilişkin öngörüler belirleyici olacaktır.
 - Uzun vadeli repo ihaleleri, Merkez Bankası para politikası duruşunun göstergesi olan kısa vadeli faiz oranlarının kontrol edilmesine yönelik bir araç olarak değil, yapısal likidite ihtiyacının giderilmesi amacıyla kullanılacaktır. Bu nedenle, uzun vadeli repo ihalelerinde, ihale tutarı ilan edilecek, ihale faiz oranları para politikasının mevcut duruşu hakkında bir gösterge olmayacak, faiz oranları piyasa koşulları tarafından belirlenecektir.
 - Bir hafta vadeli standart repo ihaleleri ile daha uzun vadeli repo ihaleleri aynı gün içinde de gerçekleştirilebilecektir. Diğer mevcut ihale kuralları, uzun vadeli repo ihaleleri için de geçerli olacaktır.

Vergi Destekleri

Gelirden Alınan Vergiler

- 5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun, 13.11.2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun ile, gerçek ve tüzel kişilere ait olup yurt dışında bulunan para, döviz, altın, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ve taşınmazların milli ekonomiye kazandırılması ve yurt içinde bulunan ancak işletmelerinin öz kaynakları içinde yer almayan bu türden varlıkların sermaye olarak konulmak suretiyle işletmelerin sermaye yapılarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle;

- Gerçek veya tüzel kişilerce, 1/10/2008 tarihi itibarıyla sahip olunan ve yurt dışında bulunan; para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile varlığı kanaat verici bir belgeyle ispat edilen taşınmazların beyan edilen değerleri üzerinden yüzde 2 oranında vergi alınması,
- Gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sahip olunan ve Türkiye’de bulunan ancak 1/10/2008 tarihi itibarıyla kanuni defter kayıtlarında işletmenin özkaynakları arasında yer almayan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile taşınmazların beyan edilen değerleri üzerinden yüzde 5 oranında vergi alınması,
- Bu kapsamda bildirilen ve beyan edilen varlıklar hakkında, 1/1/2008 tarihinden önceki dönemlere ilişkin hiçbir suretle vergi incelemesi ve vergi tarhiyatı yapılmaması,
- Yurtdışında elde edilen ticari kazançların, 31 Mayıs 2009 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilmesi halinde gelir ve kurumlar vergisinden muaf olması kabul edilmiştir.
- 5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun’un geçerlilik süresi 30 Eylül 2009 tarihine kadar uzatılmıştır.
- Hisse senedi işlemlerinde yerli yatırımcılar için uygulanmakta olan yüzde 10’luk stopaj, 13.11.2008 tarih ve 14272 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile sıfırlanmıştır. Böylece hisse senedi stopajında yerli-yabancı ayrımı kaldırılmıştır.
- 1 Eylül 2008 tarihi öncesindeki vergi borçlarının onsekiz ay süreyle yüzde 3 faizle taksitlendirilmesi imkanı getirilmiştir.
- Kurumlar vergisi mükellefi olma niteliklerini taşımayan yabancı fonların portföy yönetim şirketleri, Türkiye’de kurulu portföy yönetim şirketleri aracılığıyla sadece elde ettikleri kazanç kadar vergi ödeyeceklerdir. Böylece şirketlerin bu fonlarını Türkiye’de değerlendirmelerinin önü açılmıştır.
- Menkul Kıymet Yatırım Fonları ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarının sermaye piyasasında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri gelirlere BSMV muafiyeti getirilmiştir.
- Yurt dışı tedarikçilerden sağlanan kredilerde stopaj oranı yüzde 5’e indirilerek vergi yükü azaltılmıştır.

- 10.2.2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlara 31.12.2014 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti getirilmiştir.
- KOBİ birleşmelerini teşvik etmek amacıyla hayata geçirilen yasal düzenlemeyle, 31.12.2009 tarihine kadar birleşen KOBİ'lere kanunda belirlenen şartların sağlanması kaydıyla, kurumlar vergisi muafiyeti ve % 75'e kadar indirimli kurumlar vergisi uygulanması imkanları getirilmiştir.

Tüketimden Alınan Vergiler

- 16 Mart 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi ile Özel Tüketim Vergisi Oranlarının Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı"yla, 15 Haziran 2009'a kadar geçerli olmak üzere,
 - Net alanı 150 metrekare ve üzerinde bulunan konutlarda Katma Değer Vergisi (KDV) oranı yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmiştir.
 - Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) oranı
 - Ticari araçlarda yüzde 10'dan yüzde 1'e,
 - Motor silindir hacmi 1600 cm³'ü geçmeyen otomobillerde yüzde 37'den 18'e,
 - Kamyon ve otobüslerde yüzde 4'ten yüzde 1'e,
 - 250 cm³'ü geçmeyen motosikletlerde yüzde 22'den 11'e,
 - Beyaz eşya ve bazı elektronik eşyalarda yüzde 0'a indirilmiştir.
- 29 Mart 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespiti ile Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı"yla, 30 Haziran 2009'a kadar geçerli olmak üzere;
 - Katma Değer Vergisi (KDV) oranı aşağıdaki malların satışında yüzde 18'den yüzde 8'e indirilmiştir:
 - Bina ve bağımsız bölüm şeklindeki iş yerleri,
 - Ev ve ofis mobilyaları,
 - Bilişim ve büro makineleri,

- Bazı sanayi ve iş makineleri
- Konut, iş yeri ve diğer gayrimenkullerin satışında alıcı ve satıcının her birinden binde 15 olarak alınan tapu harcı, 3 ay süreyle binde 5'e indirilmiştir.
- 16 Haziran 2009 tarihli 1. Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi ile Özel Tüketim Vergisi Oranlarının Belirlenmesine Dair Karar" ile,
 - İç talebi canlandırmak amacıyla bazı sektörlerde 15.06.2009 tarihine kadar uygulanan geçici ÖTV indiriminin oranları yeniden belirlenerek 30.09.2009 tarihine kadar süresinin uzatılması kararlaştırılmıştır. Buna göre;
 - Motor silindir hacmi 1600 cm³'ü geçmeyen otomobillerde yüzde 37'den yüzde 18'e indirilen ÖTV oranı, yüzde 27 olarak,
 - Üstü kapalı kasalı ticari araçlarda yüzde 10'dan yüzde 1'e indirilen ÖTV oranı, yüzde 3 olarak,
 - Açık kasalı ticari araçlarda yüzde 4'ten yüzde 1'e indirilen ÖTV oranı, yüzde 2 olarak,
 - Çekiciler, midibüsler, özel amaçlı taşıtlar ve kamyonlarda yüzde 4'ten yüzde 1'e indirilen ÖTV oranı, yüzde 1 olarak
 - Otobüslerde yüzde 1'den yüzde 0'a indirilen ÖTV oranı, yüzde 0 olarak
 - Minibüslerde yüzde 9'dan yüzde 2'ye indirilen ÖTV oranı, yüzde 4 olarak,
 - 250 cm³'ü geçmeyen motosikletlerde yüzde 22'den yüzde 11'e indirilen ÖTV oranı, yüzde 16 olarak,
 - Beyaz eşyada yüzde 6,7'den yüzde 0'a indirilen ÖTV oranı, yüzde 2 olarak uygulanacaktır.
 - Mobilya ve bilgisayarda 30.06.2009 tarihine kadar yüzde 18 yerine yüzde 8 olarak uygulanan KDV oranının süresinin 30.09.2009 tarihine kadar uzatılması kararlaştırılmıştır.
- Gerçek kişilere kullandırılan kredilerdeki Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) kesintisi oranı yüzde 15'ten yüzde 10'a indirilmiştir.

- 14 Nisan 2009 sayılı Resmi Gazete’de yürürlüğe giren “Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılması hakkındaki ekli karar ile, 29 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren KDV indiriminin kapsamı genişletilmiştir. Karar ile; forkliftler ve diğer yük arabaları, kesintisiz ve stabilize güç kaynakları, bazı telekomünikasyon cihazları, otomatik bilgi işlem makinaları, bazı elektronik entegre devreleri, bazı elektrik iletkenleri, diş hekimi ve berber koltukları ve diğer maddelerden yapılmış mobilyalar KDV indirimi kapsamına alınmıştır.
- Kablolu, kablosuz ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmetine ilişkin Özel İletişim Vergisi yüzde 15’ten yüzde 5’e indirilmiştir. Ayrıca ön ödemeli kart satışları dahil, her çeşit telekomünikasyon işletmeciliği kapsamındaki tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetlerinden yüzde 15 oranında Özel İletişim Vergisi alınacaktır.
- 1979 veya daha eski model motorlu taşıtların 30 Haziran 2010’a kadar kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması durumunda, tahakkuk etmiş ve ödenmemiş motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, vergi cezaları ve plakaya kesilen cezalarından vazgeçilecektir.
- Dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında KDV tecil-terkin uygulama süresi 2 yıl uzatılmıştır.
- Yağlama yağlarındaki ithal-yerli tedarik arasındaki ÖTV uygulamasından kaynaklanan haksız rekabetin giderilmesi yönünde yasal düzenleme yapılmıştır.

İstihdam Destekleri

- Yeni istihdam paketi çerçevesinde 500 bin kişiye iş imkanı sağlayacak uygulama hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda;
 - Toplum yararına işler için oluşturulan çalışma programlarına aktarılan (TYÇP) kaynak artırılacaktır.
 - Okul, hastane vb. sağlık kurumlarındaki bakım ve onarım işleri, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü, çevre düzenlemesi ve arazi ıslahı, park ve bahçe düzenlemesi konularındaki geçici istihdam amaçlı programlar genişletilecektir.
 - Program kapsamında 120 bin işsize doğrudan istihdam olanağı sağlanacaktır.
 - İŞKUR’un mesleki eğitim faaliyetleri genişletilecektir.

- Vasıflı işgücü ihtiyacı karşılanacak ve işgücünün mesleki becerileri geliştirilecektir.
- Eğitim süresince katılımcılara günlük 15 TL ödeme yapılacaktır.
- Program kapsamında 200 bin işsize eğitim sağlanacaktır.
- Kişilere girişimcilik ve eğitim danışmanlığı verilecektir.
 - Proje, İŞKUR tarafından KOSGEB ile beraber yürütülecektir.
 - İşsizlere girişimcilik konusunda eğitim verilecektir.
 - Bireylere firma kurma ve işletme aşamasında danışmanlık hizmeti verilecektir.
 - Eğitim sonucunda, KOSGEB kriterleri çerçevesinde sunulacak projelere KOSGEB tarafından 4000 TL tutarında hibe verilecektir.
 - Program kapsamında 10 bin kişiye girişimcilik eğitimi verilecektir.
- İşbaşı eğitimleri çerçevesindeki stajlar desteklenecektir.
 - Meslek lisesi, dengi ve üstü eğitim kurumu mezunları yararlandırılacaktır.
 - İş tecrübesi olmayan gençlere deneyim kazandırılacak ve iş bulma olanakları artırılacaktır.
 - Stajyerlere 6 aya kadar İŞKUR tarafından günlük 15 TL ödeme yapılacaktır.
 - Program kapsamında 100 bin genç, stajyer olarak istihdam edilecektir.
- İşyerlerinde mevcut istihdamın üzerinde yaratılacak ilave istihdam için prim desteği sağlanacaktır.
 - İşyerlerinde Nisan 2009'daki mevcut istihdama ilave olarak işe alınan işçiler için uygulanacaktır.
 - Başvuru süresi 2009 yılı sonunda sona erecektir. Başvuru süresini 6 ay uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkili olacaktır.
 - Asgari ücret üzerinden işveren primi 6 ay boyunca devlet tarafından karşılanacaktır. Yararlanma süresini 6 ay uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkili olacaktır.
- Aktif işgücü programlarının güçlendirilmesi konusundaki analitik çalışmalar kapsamında;
 - İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları'nın etkinliği artırılacaktır.
 - İstihdam Şurası Toplanacaktır.
 - Fon Yararlanıcılarının Profilleri Çıkarılacaktır.
 - Teşviklerin Etkinliği İncelenecektir.
 - Mesleki Eğitimler ve Kullanılan Kaynağın etkinliği incelenecektir.

- Kısa çalışma ödeneğinin miktarı yüzde 50 oranında artırılarak, yararlanma süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Ayrıca, söz konusu ödenekten yararlanma süresi BKK ile 31.12.2009 tarihine kadar uzatılmıştır.
- Genç ve kadın istihdam teşvikinin süresi uzatılmıştır.
- İşsizlik ödeneği yüzde 11 oranında artırılmıştır.

Yatırım Destekleri

- Bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmayı, rekabet gücünü artıracak teknoloji ve AR-GE içeriği yüksek büyük ölçekli yatırımlara destek olmayı, sektörel kümelenmeyi desteklemeyi ve teşvik kapsamındaki yatırım konularında ekonomik ölçek kriterlerini öne çıkarmayı amaçlayan yeni bir teşvik sistemi hazırlanmıştır. Yeni teşvik sistemi; Büyük Proje Yatırımları, Bölgesel ve Sektörel Teşvik Sistemi ve Genel Teşvik Sistemi olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır. Sistemin getirdiği bazı destekler aşağıda sıralanmıştır:
 - Kurumlar/Gelir Vergisi İndirimi
 - SSK Primi İşveren Hisselinin Hazine tarafından karşılanması
 - Faiz Desteği
 - Yatırım Yeri Tahsisi
 - KDV İstisnası
 - Gümrük Vergisi Muafiyeti
- Yüksek teknoloji ve sermaye gerektiren AR-GE ve teknoloji kapasitesini artıran 12 sektörde büyük proje yatırımları desteklenecektir. Bu sektörler kimyasal madde ve ürünleri imalatı, rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı, transit boru hattıyla taşımacılık hizmetleri, motorlu kara taşıtları imalatı, demiryolu ve tramvay lokomotifleri ve/veya vagon imalatı, liman ve liman hizmetleri, elektronik sanayi yatırımları, tıbbi aletler, hassas ve optik aletler imalatı, ilaç imalatı, hava ve uzay taşıtları imalatı, makine imalatı yatırımları, madencilik yatırımlarıdır.
- Avrupa Birliği tarafından kullanılan istatistiki bölge birimleri sınıflandırması çerçevesinde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre iller 4 bölgeye ayrılmıştır. Buna göre;

- 1. Bölgede, ağırlıklı olarak motorlu kara taşıtları ve yan sanayi, elektronik, ilaç, makine imalat ve tıbbi, hassas ve optik alet yatırımları gibi yüksek teknoloji gerektiren yatırımlar teşvik edilecektir .
 - 2. Bölgede teknoloji yoğun sektörler desteklenecektir. Bu çerçevede; ağırlıklı olarak, makine imalat, akıllı çok fonksiyonlu tekstil, metalik olmayan mineral ürünler (cam, seramik, karo, yalıtım malzemeleri vb) kağıt, gıda ve içecek imalatı sektörleri teşvik edilecektir.
 - 3. ve 4. Bölgeleri oluşturan doğu ve güneydoğu bölgelerinde, tarım ve tarıma dayalı imalat sanayi, konfeksiyon, deri, plastik, kauçuk, metal eşya gibi emek yoğun sektörlerin yanı sıra turizm, sağlık ve eğitim yatırımları da teşvik edilecektir.
 - Kurumlar vergisi oranı;
 - 31.12.2010 tarihine kadar başlanan yatırımlarda; birinci bölge için yüzde 25, ikinci bölge için yüzde 40, üçüncü bölge için yüzde 60 ve dördüncü bölge için yüzde 80 indirimli uygulanacaktır.
 - 31.12.2010 tarihinden sonra başlanan yatırımlarda; birinci bölge için yüzde 50, ikinci bölge için yüzde 60, üçüncü bölge için yüzde 80 ve dördüncü bölge için yüzde 90 indirimli uygulanacaktır.
 - SGK primi işveren hissesinin tamamının (asgari ücret üzerinden) Hazine tarafından karşılanma süresi;
 - 31.12.2010 tarihine kadar başlanan yatırımlarda; birinci bölge için 2 yıl, ikinci bölge için 3 yıl, üçüncü bölge için 5 yıl ve dördüncü bölge için 7 yıl olarak
 - 31.12.2010 tarihinden sonra başlanan yatırımlarda; üçüncü bölge için 3 yıl, dördüncü bölge için 5 yıl olarak uygulanacaktır.
- Yatırım için kullanılacak kredilerin faizinin bir bölümü Hazine tarafından karşılanacaktır. Buna göre;
- Üçüncü bölgede kullanılacak kredilerde TL krediler için 3 puanlık, döviz cinsinden ve dövize endeksli krediler için 1 puanlık; dördüncü bölgede kullanılacak

kredilerde TL krediler için 5 puanlık, döviz cinsinden ve dövize endeksli krediler için 2 puanlık faiz desteği verilecektir,

- Bölge ayrımı yapılmaksızın, Ar-Ge ve çevre yatırımlarında TL krediler için 5 puan, döviz cinsinden ve dövize endeksli krediler için 2 puanlık faiz desteği verilecektir,
 - Söz konusu faiz desteğinin üst limiti Ar-Ge ve çevre yatırımları için 300 bin TL, üçüncü ve dördüncü bölgede yapılacak yatırımlar için 500 bin TL olarak belirlenmiştir.
 - Uygulama süresi azami 5 yıldır.
 - Ekonominin seyrine göre Hazine'den sorumlu Bakan faizlerde artırım ya da azaltma yapma yetkisine sahiptir.
 - Faiz desteği kredinin sabit yatırım tutarının yüzde 70'i oranındaki kısmına verilecektir.
- Büyük proje yatırımları ile bölgesel ve sektörel olarak desteklenecek yatırımlara yatırım yeri tahsis edilecektir.
- Büyük ölçekli ve bölgesel teşviklerden yararlanamayan yatırımlar, mevcut sistemdeki kısıtlama ve asgari limitler güncellenmek suretiyle Gümrük Vergisi Muafiyeti ve KDV istisnası ile desteklenmeye devam edilecektir.
- Tekstil, konfeksiyon, hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan, asgari 50 kişilik istihdam sağlayan ve 31.12.2010 tarihine kadar 1. ve 2. bölgelerden 3. ve 4. bölgelere taşınacak tesislere ;
- Kurumlar vergisi oranı 5 yıl süreyle % 20 yerine % 5 oranında uygulanacak,
 - Mevcut istihdam da dahil olmak üzere, bu tesislere taşındıkları bölgede (3. ve 4. bölgeler) 5 yıl süreyle SSK işveren primi desteği sağlanacak,
 - Bu tesislerin 3. ve 4. bölgelere nakliye giderleri Hazine tarafından karşılanacaktır.
- Yatırım ve istihdamın teşvikine ilişkin 5084 sayılı kanunun gelir vergisi, sigorta primi ve enerji desteği teşviklerinden yararlanma süresi 1 yıl uzatılmıştır.

Üreticiye ve İhracatçıya Sağlanan Kredi ve Garanti Düzenlemeleri

- Reel sektörü desteklemek amacıyla KOBİ'lere kredi desteği verilmiştir. Bu kapsamda;

- Esnaf ve Sanatkar Destek Kredi Programıyla imalatçı esnaf ve sanatkarlara sıfır faizli kredi desteği verilmiş, yaratılan kredi hacmi 733 milyon TL'ye ulaşmıştır.
- İhracatçı KOBİ'lere 650 Milyon Dolar hacimli sıfır faizli ihracat destek kredisi kullanılmıştır.
- 1 Milyar Dolar hacminde, düşük faizli, yeni bir ihracat destek kredisi ihracatçı KOBİ'lerin kullanımına sunulmuştur.
- Halk Bankası ile TOBB arasında imzalanan protokolle 800 milyon TL'si nakdi ve gayri nakdi kredi, 400 milyon Doları ise ihracat kredisi olmak üzere yaklaşık 1,5 milyar TL'lik bir kredi imkanı KOBİ'lerin kullanımına sunulmuştur.
- Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile Ziraat Bankası arasında, sendika üyesi kuruluşlara uygun koşullarda kredi sağlanmasına ilişkin kredi protokolü imzalanmıştır.
- Vergi ve SGK prim borcu bulunan esnaf ve sanatkarlara da, borçları mahsup edilmek üzere KOSGEB kredilerinden yararlanma imkanı getirilmiştir.
- KOSGEB kanununda yapılan değişiklikle, hizmet ve ticaret sektöründeki KOBİ'lere de KOSGEB kredilerinden yararlanma imkanı getirilmiştir.
- KOSGEB'in bütçesi, 2009 yılında 2008 yılına göre yüzde 48 oranında artırılmıştır.
- DFİF ve KOSGEB için toplam 150 Milyon TL'lik ilave kaynak tahsis edilmiştir.
- "Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri Projeleri Ödeneklerinin Kullanımı ve Kredilendirilmesine İlişkin Esas ve Usuller"e yönelik yönetmelik değişikliğiyle, 1 Ocak 2009 tarihinden geçerli olmak üzere,
 - Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitelerinin inşaatlarının yapılması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen kredinin yıllık faiz oranları;
 - Kalkınmada öncelikli yörelerde % 2'den % 1'e,
 - Normal illerde % 5'ten % 3'e,
 - Gelişmiş illerde % 9'dan % 6'ya düşürülmüştür.
 - Ödeme sıkıntıları da dikkate alınarak, kredilere ilişkin ödemesiz süre iki katına çıkarılmıştır. Bu çerçevede, Küçük Sanayi Sitelerinin altyapı ve üstyapı

inşaatlarının tamamlanmasından 1 yıl sonra başlatılan ödemeler, 2 yıl sonra başlatılacaktır.

- Kredi teminatlarında yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve gayrimenkul ipoteği ile birlikte nakit teminatı da alınabilmesi yönünde düzenleme yapılmıştır.
- Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı arasında imzalanan Bankacılık Hizmetleri Protokolü ile, Organize Sanayi Bölgelerine kullandırılan kredilere aracılık eden Halk Bankası'nın aldığı yıllık komisyon oranları 01.01.2009 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 50 oranında indirilmiştir.
- İhracatçılara kullandırılmak üzere belirlenmiş olan ihracat reeskont kredisi limiti kademeli olarak artırılarak, 500 milyon ABD dolarından 2,5 milyar ABD Dolarına yükseltilmiştir. Ayrıca, ihracat reeskont kredisi uygulama esas ve şartları yeniden düzenlenerek, bu kredilere kullanım kolaylığı getirilmiştir. Bu amaçla;
 - Akreditifli işlemlerde akreditif bedelinin Merkez Bankası'na temlik edilmesi şartı kaldırılmıştır.
 - Türk Eximbank tarafından uygulanmakta olan sevk öncesi ihracat kredisi kapsamına mal mukabili ihracatın finansmanı da dahil edilmiştir.
 - İhracatın finansmanında reeskonta getirilecek senetlerde, yurt dışı bankalarca ödeme garantisi verilme şartı kaldırılmış, Türk Eximbank ve diğer ticari bankaların ödeme garantisi yeterli görülmüştür.
- Firmaların Eximbank kredi kapsam ve limitleri artırılmış; ihracat performansı yüksek olan kuruluşların limitleri, geçmiş yıllardaki performansları da dikkate alınarak yükseltilmiştir. 10 Milyon Dolar olan firma limiti 20 Milyon Dolara yükseltilirken, dış ticaret sermaye şirketlerinin limiti ise 40 Milyon Dolar olarak belirlenmiştir.
- Eximbank'ın doğrudan kullandığı kısa vadeli kredilerdeki geri ödeme vadeleri sektörden gelen talepler doğrultusunda Ocak-Mart döneminde 3 ay uzatılarak kredi kullanım kolaylığı sağlanmıştır.
- Hazine, Eximbank'a garanti ve ikraz yoluyla destek sağlayacaktır. Bu amaçla, Hazine'nin 2009 yılında sağlayabileceği toplam garanti ve ikraz limiti 1 milyar dolar artırılarak 4 milyar

dolara çıkarılmıştır. Bu imkanın önemli bir bölümü ihracatın ve KOBİ'lerin finansmanına yönelik olarak kullanılacaktır.

- Eximbank'ın ödenmiş sermayesi, ihracatı daha fazla desteklemesini sağlayacak şekilde 1 Milyar TL'den 1,5 Milyar TL'ye yükseltilmiştir.
- Yurtdışı Müteahhitlik Teminat Mektubu Kontr-Garanti uygulamasına işlerlik kazandırılmıştır.
- Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kullanılan düşük faizli tarım kredilerinin vadesi işletme kredilerinde 18 aydan 24 aya, yatırım kredilerinde 5 yıldan 7 yıla çıkarılmıştır.
- Eximbank'ın kullandığı 1 yıla kadar vadeli TL kredilerin faiz oranları 24 Mart 2009 tarihinde 2 puan indirilmiştir. Böylece, 2009 yılı içinde söz konusu kredilerde yapılan indirim miktarı 5 puana ulaşmıştır
- KOBİ'lerin finansman imkanlarına daha kolay erişebilmesi; üretim, istihdam ve ihracatta devamlılığın sağlanması ve kefalet sisteminin etkin biçimde çalıştırılması amacıyla Kredi Garanti Desteği uygulamasına başlanmıştır. Buna göre:
 - Kredi garanti kurumlarına 1 milyar TL kaynak aktarılacaktır. Bu kaynak en az 10 milyar TL'lik krediye kefalet sağlanmasına imkan verecektir.
 - Kredinin % 65'ine Kredi Garanti Kurumu tarafından kefalet sağlanacak, kredi riskinin % 35'ini ise bankalar üstlenecektir.
 - Asgari 6 ay, azami 4 yıl vadeli TL ve döviz cinsinden krediler destek kapsamında yer alacaktır.
 - Destekten faydalanan işletmelerin aşağıdaki şartları sağlaması gerekmektedir:
 - En fazla 250 çalışana sahip olması
 - Yıllık cirosunun 25 milyon TL'nin altında olması
 - 30 Haziran 2008 tarihinden önceki iki yıl içinde takibe düşmüş borcunun bulunmaması
 - Kamuya vadesi geçmiş borcunun bulunmaması
 - 15 Temmuz 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı'nı takiben iki yıl içinde kullanılacak krediler bu destekten yararlanacaktır.

Kredi Kullanımı ve Kredi Kartlarına İlişkin Düzenlemeler

- Kamuoyunda sicil affi olarak bilinen “Karşılıksız Çek, Protestolu Senetler ile Kredi ve Kredi Kartları Borçlarına İlişkin Kayıtların Dikkate Alınmaması Hakkında Kanun” Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre, ilgili borçların yasanın yürürlüğe girmesinden önce ya da girdikten sonra 6 ay içinde ödenmesi veya banka ve özel finans kurumlarınca yeniden yapılandırılması halinde, borcun tamamının ödenmesini müteakiben Merkez Bankası’nda tutulan kayıtlar silinecektir.
- Kamuoyunda “Karşılık Yönetmeliği” olarak bilinen yönetmelikte yapılan değişiklikler,
 - Bir gün ila 90 gün arasındaki ödemelerde gecikme olarak öngörülen ikinci grupta sınıflandırma kriteri, ödemelerdeki gecikme süresi otuz gün geçmekle birlikte, üçüncü grupta sınıflandırılma için öngörülen gecikme süresi henüz tamamlanmamış bulunan krediler için uygulanacaktır,
 - Aynı risk grubunda bulunan kişilere kullandırılan krediler Yönetmelik uygulamasında ayrı ayrı değerlendirilecektir,
 - Birden çok kredisi mevcut bulunan kredi müşterisine kullandırılan ve herhangi birinin yapılan sınıflandırma gereği donuk alacak olarak kabul edilmesi sebebiyle aynı grupta sınıflandırılan kredilerden ödemelerinde gecikme olmayanların sorunlu kredi olarak değerlendirilen kredi ya da krediler ile aynı grupta sınıflandırılarak raporlanması ancak, sorun yaşanmayan kredi ya da krediler için özel karşılık uygulamasının 1/3/2010 tarihine kadar bankaların ihtiyarına bırakılması ve ödemesi geciken tutarın ödenmesi halinde bunların canlı kredi olarak sınıflandırılabilmesi imkanı getirilmiştir
 - İkinci grupta sınıflandırılan krediler donuk alacak olarak sınıflandırılmadan önce iki defa yeni sözleşme koşuluna bağlanabilecektir. Ayrıca, donuk alacak olarak sınıflandırılmış olan kredilerin yeniden yapılandırılması imkanı daha esnek koşullarla ikiden üçe çıkarılmıştır.
- Döviz cinsi ve dövizle endeksli kredi kullanımına ilişkin esaslarda yapılan değişiklikler, tüketicilerin ve firmaların döviz cinsi ve dövizle endeksli kredi kullanımları yeniden düzenlenmiştir. Buna göre;
 - Döviz geliri olan firmalar,

- yurtiçinden döviz cinsi ve dövize endeksli kredi kullanmaya devam edecektir.
- daha önce 18 ay olan vade sınırı dikkate alınmaksızın döviz cinsi kredi kullanabileceklerdir.
- Döviz geliri olmayan firmalar,
 - ortalama vadesi bir yıldan uzun olmak üzere 5 milyon ABD Doları ve üzerinde yurtiçinden döviz kredisi kullanabileceklerdir.
 - Türkiye'deki bankalarda bulundurulacak döviz ve/veya belirli nitelikleri haiz yabancı para menkul kıymetleri teminat göstermek suretiyle, teminat tutarı kadar vade sınırı olmadan ticari ve mesleki amaçlı yurtiçinden döviz kredisi kullanabileceklerdir.
 - vade ve tutar sınırlaması olmadan dövize endeksli kredi kullanmaya devam edeceklerdir.
- Tüketiciler,
 - Bugüne kadar yurtiçinden ve yurtdışından döviz cinsi kredi kullanamayan tüketiciler yeni düzenleme ile dövize endeksli kredi de kullanamayacaktır.
- BDDK, yapılan düzenlemeyle, halihazırda yüzde yirmi olarak uygulanan asgari ödeme tutarını, Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının olumlu görüşünü alarak; yüzde kırka kadar artırmaya ve artırdığı oranı yüzde yirmiye kadar düşürmeye yetkili kılınmıştır. Asgari ödeme oranı, BDDK tarafından, belirtilen sınırlar dahilinde kart hamili grupları itibariyle farklılaştırılabilecektir.
- Kredi kartı borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin yasal düzenlemeyle, 31 Mayıs 2009 tarihi itibariyle ödeme ihtarı çekilmiş, icra takibi başlatılmış, ya da banka tarafından takip olunan krediler grubunda sınıflandırılmış kredi kartı borçlarının yeni bir ödeme planına bağlanması imkanı getirilmiştir. Buna göre;
 - Uygulama, bankalara ve varlık yönetim şirketlerine olan temerrüde düşmüş kredi kartı borçlarını kapsamaktadır.
 - Bu tür kredi kartı borçluları, 6 Temmuz 2009 tarihinden itibaren 60 gün içinde bankalara ya da bankaların avukatlarına veya varlık yönetim şirketlerine ya da temsilcilerine başvurmaları halinde bu imkandan yararlanabileceklerdir.

- Kredi kartı borcunun temerrüde düştüğü tarihteki anapara ve faiz tutarına, 31 Mayıs 2009 tarihine kadar geçen sürede bankaların 3 aya kadar vadeli mevduata uyguladıkları faiz oranlarının ağırlıklı ortalaması esas alınarak TCMB tarafından hesaplanan bir artış uygulanmakta ve ödemeye esas borç tutarı bulunmaktadır.
- Bu şekilde belirlenecek ödemeye esas borcun müracaat tarihinden itibaren 30 gün içinde ödenmesi durumunda herhangi bir ilave faiz hesaplaması yapılmamaktadır
- Kart hamilinin taksitle ödemeyi tercih etmesi durumunda, 31 Mayıs 2009 tarihi itibarıyla ödemeye esas borç tutarı,
 - 6 aylık vade için 1,04
 - 12 aylık vade için 1,08
 - 24 aylık vade için 1,18
 - 36 aylık vade için 1,26katsayısı ile çarpılarak geri ödenecek toplam borç hesaplanmakta ve ay sayısına bölünerek aylık taksitler belirlenmektedir.
- Ödeme planının imzalanması halinde, borç icra takibine konu olmuş ise takip, dava masraf ve harçları ile nisbi kanuni vekâlet ücretinin yüzde 25'i kabul edilen plan çerçevesinde ödenecektir.

Finansman Destekleri

- İç piyasadaki yatırımcı tabanını genişletmek amacıyla Gelire Endeksli Senet (GES) ihracı gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Söz konusu senetlerin getirileri, Kamu İktisadi Teşebbüsü statüsündeki Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Devlet Malzeme Ofisi (DMO), Devlet Hava Meydanları İşletmeleri (DHMI) ve Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünden (KIYEM) bütçeye aktarılan hasılat paylarına endekslidir.
- Mevduat garantisinin kapsamını genişletme ve sınırını artırma konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki verilmiştir.

Diğer Destekler

- Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kayıtdışı strateji eylem planı hazırlanmış olup yürürlüğe konulmuştur.

- Ecrimisil hesaplamasına ilişkin sorunları gidermeye yönelik düzenleme yapılmıştır.
- “Yetkili Gümrük Antreposu” kurulması ve buraların gümrük hattı dışında kabul edilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmıştır.
- Ar-Ge Şirketlerinin de Ar-Ge teşviğinden yararlanmasının sağlanması amacıyla, Ar-Ge merkezi kuracak firmaların ayrıca üretim faaliyetinde bulunma koşulu olmadığına ilişkin Yönetmelik hazırlanmıştır.
- Hakediş ödemelerinin sosyal güvenlik borçları nedeniyle geciktirilmemesini sağlamak için borç sorgulamasının sadece hakedişin ödeneceği iş kapsamıyla sınırlı tutulması amacıyla borç uygulaması, Türkiye geneli yerine işyeri dosyasının bulunduğu ünite ile sınırlandırılmıştır.

Söz konusu önlemler, krizin olumsuz etkisinin azalmasını sağlamakta ve ekonomideki toparlanma ve canlanma sürecinin öne çekilmesinde önemli katkıda bulunmaktadır. Makroekonomik göstergeler alınan önlemlerden olumlu yönde etkilenmeye başlamıştır. Sanayi üretim endeksi ve kapasite kullanım oranlarına ilişkin göstergeler üretimdeki daralmanın hız kestiğine ve son dönemde iç piyasa satışlarında yaşanan kısmi canlılığın üretim faaliyetlerini desteklediğine işaret etmektedir. Ayrıca, tüketici güvenindeki iyileşme ve TCMB Reel Kesim Güven Endeksi’nin olumlu seyri, önümüzdeki dönemde iç talepteki toparlanmanın devam edeceğine işaret etmektedir. Nitekim, Ocak ve Şubat aylarında yüksek oranda daralan yurtiçi beyaz eşya ve yurtiçi otomobil satışları, yılın 2. ve 3. çeyreklerinde KDV ve ÖTV indirimlerinin etkisiyle toparlanmıştır.

Dünya ekonomisindeki gelişmeler ve beklentiler çerçevesinde, Türkiye ekonomisinde 2009 yılında yaşanacak yüzde 6 civarında bir daralmanın ardından 2010 yılında toparlanma sürecine girileceği ve büyümenin kademeli olarak artarak 2012 yılında yüzde 5 düzeyinde gerçekleşeceği beklenmektedir. Küresel ekonominin toparlanması ve ticaret ortaklarımızın alım gücünün artmasına paralel olarak ihracatın da artma eğilimine girmesi ve 2012 yılında 130 milyar dolar seviyesine yükselmesi hedeflenmektedir. Gerek alınan tedbirlerin olumlu etkisi, gerek üretim ve ihracatta meydana gelecek iyileşme neticesinde işsizlik oranının da kademeli olarak düşeceği beklenmektedir.